

Dlaczego Zimbabwe nie udało się przewyciężyć klątwy surowcowej?

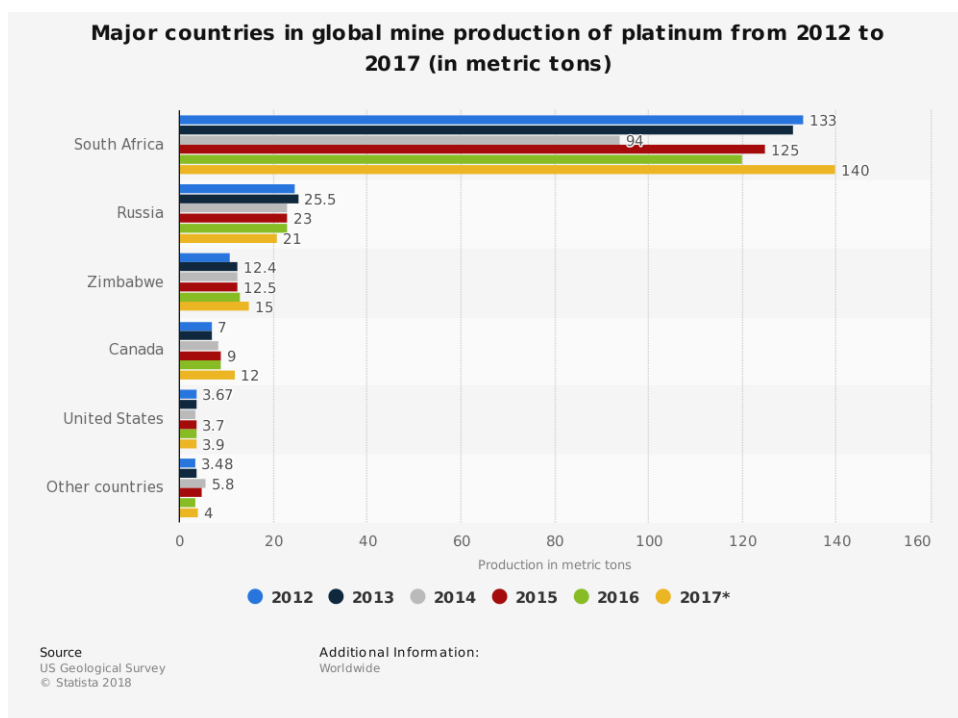
Klątwa surowcowa dotyka państwa afrykańskie niemal od początków niepodległości, uzyskanej w procesie dekolonizacji. W wyniku zerwania zależności z metropoliami, państwa afrykańskie rozpoczęły proces rozwoju gospodarczego. Jednakże, pomimo bogatej bazy surowcowej, państwa nie korzystają z kapitału wypracowanego na bazie przemysłu wydobywczego. Zarówno zasobne państwa afrykańskie, jak i państwa Ameryki Południowej, przechodziły zróżnicowane kryzysy. Zjawisko to zainteresowało badaczy, doszukujących się prawidłowości występujących pomiędzy posiadanymi surowcami a rozwojem gospodarczym. Wyniki badań pozwoliły na sformułowanie pojęcia klątwy surowcowej, stanowiącej jedno z wiodących ujęć problematyki rozwoju państw surowcowych.

Klątwa surowcowa występuje wtedy, gdy państwo zasobne w surowce rozwija się wolniej niż państwa, które ich nie posiadają. Taką tezę postawiła para ekonomistów – Sachs i Warner. Klątwa surowcowa doprowadza do efektu wypychania, uzależniającego gospodarki jedynie od wydobycia i sprzedaży surowców nieodnawialnych. W niniejszej pracy klątwa surowcowa zostanie przedstawiona na przykładzie Zimbabwe. Państwo zostało skolonizowane przez Anglików w 1893 r. W tym czasie państwem zarządzał Cecil Rhodes, którego celem było utworzenie raju dla białego człowieka¹. Rodezja (dawna nazwa Zimbabwe) rozwijało się lepiej niż niejedno państwo europejskie. Jednym z polityków walczących o niepodległość Zimbabwe był Robert Mugabe, późniejszy dyktator. Wraz z odzyskaniem niepodległości, PKB Rodezji wynosiło 6,579 miliardów dolarów, co czyniło Zimbabwe jednym z bogatszych państw Afryki. Nazywane "spichlerzem Afryki", równoległe do ogromnych bogactw naturalnych, Zimbabwe posiadało również dobrze

¹ Artykuł *Chiny przejmują Zimbabwe*, dostępny na witrynie Polonia Christiania <https://www.pch24.pl/chiny-przejmuj-a-zimbabwe,21519,i.html>

prosperujące rolnictwo. W 1987 r. Robert Mugabe został prezydentem Zimbabwe, utrzymując urząd aż do 2017 r. Realizację polityki opierał o model socjalistyczny. W Zimbabwe odnaleziono wiele złóż, w szczególności platyny, złota, diamentów. Według statystyk, Zimbabwe jest trzecim producentem platyny na świecie, ustępując wyłącznie Republice Południowej Afryki i Federacji Rosyjskiej.

Źródło grafiki: <https://www.pch24.pl/chiny-przejmuja-zimbabwe,21519,i.html>

Niedawno odkryto złoża diamentów, które mogą okazać się najwartościowszymi na świecie. Aktualnie wydobywa się diamenty w krainie Marange, ale wciąż poszukuje się nowych złóż.

W początkowych latach rządów Mugabe, kraj rozwijał się względnie dobrze. Nastąpiła rozbudowa dróg; białoskórzy farmerzy posiadało pola rolne, które dawały ogromne przychody do budżetu państwa. Wraz z końcem XX wieku, rozpoczęła się recesja w Zimbabwe, spowodowana nieodpowiednimi działaniami Mugabe. W 1998 r. weszła w życie ustawa, odbierająca ziemię bogatym farmerom. Rozpoczęto nacjonalizację przemysłu, który dostarczał ok. 20% PKB Zimbabwe. Nieodpowiednio prowadzona polityka

doprowadziła do deficytu budżetowego, który próbowano złagodzić poprzez dodrukowanie pieniędzy. Od 2003 r. nastąpiła hiperinflacja, która osiągnęła swoje apogeum w 2009 r. Waluta Zimbabwe całkowicie utraciła siłę nabywczą, w wyniku czego doszło do denominacji na walutę amerykańską i chińską. Ponadto ogromna korupcja w spółkach diamentowych doprowadziła do odpływu nawet 2 miliardów dolarów na zagraniczne konta.

Właściciele spółek wydobywających diamenty byli bliskimi współpracownikami Mugabe. Jedną ze spółek była Anjin Investment (pochodzenia chińskiego). Rząd Zimbabwe narzucił wszystkim spółkom konieczność przekazania 51%² udziałów czarnoskórym mieszkańcom Zimbabwe, co doprowadziło do nieopłacalności wydobywania. (Chiny zostały zwolnione z tego obowiązku, co pokazuje zażyłość stosunków Zimbabwe-Chiny). Diamenty, które wydobywa się w Zimbabwe, są położone dość płytko, w przeciwieństwie do złóż w Botswanie (gdzie odwierty sięgają głębokości nawet 250 metrów). Spółki z Zimbabwe nie chcą inwestować w specjalistyczny sprzęt, co może stać się problemem dla przemysłu wydobywczego.

Chiny posiadają potężne wpływy w Zimbabwe. Stosunki Zimbabwe – Chiny należą do najstarszych w Afryce. Od początków istnienia państwa, Chiny wspierały Roberta Mugabe w walce o niepodległość Zimbabwe. Mugabe w swojej polityce dbał o relacje z Chinami, które wspierały Mugabe od początku jego rządów. 75%³ eksportu odbierają Chiny, co pokazuje skalę relacji zimbabweńsko-chińskich. Największe zagraniczne inwestycje należą do Chin. Zimbabwe posiada również ogromny dług względem Chin, który aktualnie nie są w stanie spłacić. Zimbabwe pozwoliło Chinom na zbudowanie nowoczesnej bazy wojskowej (byłaby pierwszą chińską bazą wojskową w Afryce). Chiny sprzedają Zimbabwe sprzęt wojskowy.

² D. Kopiński, *Chiny a sprawa zimbabweńska*, artykuł dostępny na portalu Polskiego Centrum Studiów Afrykanistycznych <https://pcsa.org.pl/zimbabwe-chinczycy-a-sprawa-zimbabweńska/>

³ ibidem

Ośrodek Debaty
Międzynarodowej
Wrocław

W Zimbabwe drzemał ogromny potencjał rolny i przemysłowy, który został zaniedbany przez Roberta Mugabe. Prezydent dbał o własny majątek, który uplasował go na 10 miejscu najbogatszych prezydentów Afryki. Występująca powszechnie korupcja jest kolejnym, negatywnie oddziałującym czynnikiem. Infrastruktura zaczyna być zaniedbywana. Nadzieją dla Zimbabwe jest nowy prezydent Emmerson Mnangagwa, który był bliskim współpracownikiem Mugabe. Rządzący Zimbabwe nie poczynili żadnych kroków, które mogłyby wyprowadzić kraj z kryzysu; dbają tylko o własną kieszeń, nie przejmując się społeczeństwem. Doprowadza to do sytuacji, w której diamenty są kradzione z powodu powszechnie występującej biedy. Niejednokrotnie wojsko musi pilnować kopalni diamentów i często dochodzi do przypadków zabijania poszukiwaczy diamentów. Ponadto Unia Europejska ałożyła sankcje na diamenty w Zimbabwe co jest negatywne dla przemysłu wydobywczego. Moim zdaniem Zimbabwe nie potrafi przezwyciężyć klątwy surowcowej, ponieważ rządzący nie dojrżeli do zarządzania państwem surowcowym.

Źródła:

D. Kopiński, *Chiny a sprawa zimbabweńska*, Polskie Centrum Studiów Afrykanistycznych, <https://pcsa.org.pl/zimbabwe-chinczycy-a-sprawa-zimbabweńska/>

Artykuł *Chiny przejmują Zimbabwe*, Polonia Christiana, <https://www.pch24.pl/chiny-przejmują-zimbabwe,21519,i.html>

Portal Encyklopedia PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Zimbabwe-Historia;4575756.html>